

ԱՐԵՊԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա.ՏԱՐԻ ԹԻԻ 9

ՀՍԹԻՌԻՆ, ՅՈՒԼԻՍ 14 1888

ԳԻՆ 6 ՍԷՆԹ

— ԲՈՎՆԱԳԱԿՈՒԹԻԻՆ —

Հայկական Միութիւնը ի Միացեալ Նահանգս — Քաղաքական, ընտրութեան պայքարն — Ազատութեան Արժանք (Վերջ) — Միջառք — Կ. Քլիվլենտ (պատկերագրող) — Արտասահմանի եւ Տեղական Լուրեր — Պատասխաններ — Մի խումբ անաւան խնդիր — Ծանուցումներ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԵՐ Ի ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՍ

... Խմբագիր «Արեգակ» ի

Ամերիկայի Հայոց մէջ աղէտային բնկերութիւններ կաշմելու գաղափարն քսան տարիներ առաջ ծնունդ առած բան մ'է, որոյ իրողործումն երկու տարիէ հետէ բարեբաղդութիւնն ունեցած ենք տեսնելու : Թէև շատ տարիներ առաջ հոյ ընկերութիւն մը կազմու գովելի փորձն եղած է, սակայն անյաջողութեան բախելով՝ մեռած է իր խանձարուրի մէջ : Նոյնպէս ալ իրր կէս երկոտասանեակ տմեր առաջ Նիւ Եորք քաղաքին մէջ նոյնօրինակ ձեռնարկութեան մը ծնունդն ու մահն իրարու յաջորդած են ընդ փոյթ : Սակայն վերջի անդամն, իրր երկու տարի առաջ, եղած փորձն իր տեսակին մէջ առաջինն եղաւ : Երկու ընկերութիւններ՝ առաջ եկան այս անգամ, մին Նիւ Եորքի ու միւսն Ճէրզի Սիթիի մէջ, երկուքն ալ նոյն անուան

տակ, նոյն նպատակի տէր և մի նախահօր զաւակներով կազմուած : Թէև երբեմն թիւրիմացութիւնք, զանցառութիւններ կամ անհոգութիւնք վէճերու տեղի տուն, ինչպէս որ բնական է սոյնօրինակ դէպքերու մէջ, բայց տակաւ առ տակաւ այս փոթորիկներն անցան ու եղաւ ժամանակ մը որ սոյն երկու Միութիւնք բարի նախանձով մը շիրեար գերազանցել ջանացին : Այդ նախանձ շատ օգտակար եղաւ ի հարկէ : Բայց շատ ժամանակ չանցած, ցաւ է ըսել թէ ինքնարեք փոթորիկ մը տալն ի վրայ բրաւ ձերշիւ Միութիւնն, և այդ փոթորիկի աղղկացութեան տակ է որ ց'արդ տխուր վիճակի մը ենթարկուած կայ : Նիւ Եորքի Միութիւնն ալ փոթորիկներ ունեցաւ, բայց այս վերջնոյ անդամներն կարողացան դիմանալ, և երբ այսօր փոթորիկն մեծաւ մասամբ անցաւ, և նորանոր դուրսող անդամներ աւելցան, ընկերութիւնն աւելի հաստատուն վիճակ մ'ունեցաւ, որ անշուշտ փառք մ'է ամէն պատուաւոր Հայազգիի համար : Բայց սակայն ապին, միւս խմբակի անկումն նուազ ցաւալի չէ : Այս անպատուարեր կացութեան վերջ մը տալու հարկն անհրաժեշտ է ապաքեն : Սակայն ինչ հարկ է ընել. ահա այս է դիմք :

Անցեալ շաբթու Նիւ Եորքէն նամակ մը հրատարակեցիք որն որ կառաջարկէր՝ իրր դարման՝ Միութեան ստակներն Ս. Փրիչի Հիւանդանոցին զրկել՝ ըստօրինի Ընկերութեան, բայց քանի որ անկեալն կեցնելու միջոց կայ, խելացի մի կ'ըլլ չէ այդպէս խորհիլ : Ոմանք կառարկեն թէ Միութեան անդամք ցրուել են

այլ և այլ կողմեր, իսկ ձեռքի Միթիի մէջ դառնալով անդաւրճ մեծամասնութիւն չեն կրնար կազմել հետեւաբար նիստ ընելն անկարելի է, յիշեցնելով նաև սա կէտն թէ նոյն քաղաքին մէջ ապրող անդամաց միջոցն մասն Միութիւնն հիմնադրող ընելու ԲՍԲԻ նպատակին կը ծառայեն, Արդ-որև մինչև աստիճան մարդար է այս առարկութիւն որ ինքնին՝ առանց ուրիշներու միջամտութեան՝ կանգնելու միջոց մ'է միայն, բայց այդ կարելի չէ այլ ևս, բայց այսու հանգերձ թող տալու չէ որ անկեալն մեռնի, ուրիշներ գալով զայն ոտքի կեցնելու պարտականութիւնն ունին, ձեռքի Միութիւնն ինկած է այսօր, նա ինքը ինքն կեցնելու զօրութիւն չունի, և քանի որ քոյր ընկերութիւն մը կայ հրապարակին վրայ, նա կը պարտի՝ մեր կարծեօք՝ այս մասին հաշտարար լինելու փորձ մընել:

Մենք կը հաւատանք թէ այսպիսի միջոց մը սպարդիւն չ'կրնար մնալ, քանի որ կան անդամներ որք կը սիրեն ինկերու թեան վերականգնումն տեսնել:

Ոմանց գործող անդամաց առաջարկն է թողլով ձեռքի ընկերութիւնն իւր ներկայ վիճակին մէջ՝ երթալ միանալ Նիւ Եորքի խմբին հետ: Սա միանալու խնդիրն գովելի է, եթէ վերականգնելու վերջի փորձն ալ ի դերև ելնէ՝ առանց սակոյն մեռանալու այն կէտն թէ ձեռքի Միութեան խնդիրն վերջնականապէս չ'կարգադրելէ առաջ զայն թողուն աւելի դժուարութիւններ կրնայ բերել:

Վերջացնելէ առաջ կը յուշելուք նաև թէ որչափ լաւ պիտի լինի եթէ Նիւ Եորքի Հայք մասնախումբ մը կազմելով պաշտօն տույն նմա ձեռքի Միութիւնն վերակազմել ու Նիւ Եորքի Հայոց հետ զայն միացնելու միջոցն գտնել, ինչ որ փնտռելու փափաքը շատերն յայտնած են, բայց գրեթէ ոչ ոք յանձն առած է միջամտել խնդրոյն:

ԴԻՏՈՂ ՄԸ

—Ծան. Այս Միութեան խնդրոյն վերայ հրապարակաւ իրենց կարծիքն յայտնել ուղղ անձանց առջև են բաց Շարաթաթեր-թիս կ'ընելը:

Խմբ. Ա.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՔԱՐՆ

Հանրապարտականաց մէջ տիրող շարժումներն շատ մեծ են: Ռամկապարտականք աւելի հանդարտ են, զի կը կարծեն թէ շատ պէտք չունին իրար անցնելու: Նիւ Եորքի հինգերորդ ծառուղիի 202 թիւ մեծ շէնքը որ առաջնոց ընդհանուր կեդրոնավայրն է, հազարաւոր «քլըպ» ներու ներկայացուցչոց և բազմաթիւ սյցելուաց ու դործողներու բնակարանն կամ սրավայրն գառներ է կարծես: Սոցա նահանգային ընդհանուր ժողովն, որ այս տողեր գրուած ատեն տեղի կուսենայ ի Սարաթուկա, կըսուի թէ Նիւ Եորք նահանգի նահանգապետական ընտրելի պիտի անուանէ դՊ. Վարներ Միլլըր, Մօրթօնի նման միլիոններու թագաւոր մը: Հանրապարտականք չեն երկնչիր քսել թէ սա երկու միլիոնատեալք, Պարոնայք Մօրթօն և Միլլըր միայն կարող են գնել այնչափ ձայն, որչափ հարկ է յաջողելու համար: արդէն Հանրապարտականաց փոխ-նախագահական ընտրելին ձեռքն մօտեցուցած է տղարի տակառնե-րուն որով պիտի ջանան յաղթանակը տանի:

Նախագահական ընտրութիւնք, որովհետև ամէն չորս թաւին անգամ մը միլիոններ ծախսելու ու մանաւանդ շատ անմոլներու մահուան պատճառ կը լինի, ոմանք կառաջարկեն թէ ութն կամ 12 տարի ընել նախագահի պաշտօնաւաճու-թեան ժամանակամիջոցը, սակոյն ահագին մեծամասնութիւն մը կը հակառակի ասոր առարկելով թէ ընտրութեան այս կերպն լաւագոյնն է և թէ ատիկայ ժողովրդին վարժարանն է, ուր նա այդ մըր-ցմանց մէջ շատ բռնել կուսանի: Իսկ պատահած ցաւալի դէպքերն կը վերադրեն անզսպելի կրից:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՆԸ

Բ.

Ազատութեան արձանին մերկացման հանգիստը ի հարկէ լոկ ամերկացեաց ներկայութեամբ չի պիտի կատարուէր, այլ Գաղիա ալ ներկայացուցիչներ պիտի ունենար այդ եղբայրութեան կնիքն ի միասին կնքելու համար։ Որոշեալ օրէն իբր մէկ շարաթ առաջ կա Պրիթայն չուէնսուն Նիւ Եորք բերաւ Գաղիոյ մեծանուն զաւակներն յանձինս Սկոտ Պարթոլտիի, Ֆիլթրինտոն տը Լէ. սէյմսի, Փանամայի դիւցազնին, զԼ. ավար Բէլիսիէի, ծովակալ Ժօրէսի, Լէօն Մէյօնիէի, Արիլլէրի և այլոց։ Այսականաւոր անձանց խումբն կը ներկայացնէր քաղաքական թեան, վաճառականութեան, պատերազմի, արուեստի և գիտութեան նշանաւոր պաշտօնեայներ, այնչափ ծանօթ այս երկրի մէջ, որչափ բնաւոր Ովկիանոսէն անդին, Ամեն ոք կրնայ երեւակայել այն յարգանքներ ու մեծարանքներն որոնցմով պառուսեցան Ֆրանսայի առաքեալներն։

Կարգադիր մասնաժողովոյ հրաւերին համեմատ օրեր առաջ Միացեալ Նահանգաց ամեն կողմերէն ընկերութեանց ներկայացուցիչներ, զինուորացի գնդեր և պատգամաւորներ եկան՝ ներկայ լինելու համար այդ մեծագոյն հանգիսին։ Նմանապէս օր առաջ Նախագահ Փիլիքընտ Նիւ Եորք ժամանեց ընկերակցութեամբ նախարարաց և այլ բարձրաստիճան անձանց։

Արձանի մերկացման օրը, հինգշաբթի առտու շատ կանուխ ահագին թափօր մը կազմելով զինուորք զօրավարք, ընկերութեանց անդամք և ներկայացուցիչք նուազածու խումբերու առաջնորդութեամբ գեպի նաւահան գիւտ քաղեցին ուսկի կերէի Ազատութեան կամ Պէյուօ կղզին։ Իսկ անդին դրօշակներով զարդարուած մեծ շքեհաւներ ու զրահաւորներ ինչպէս նաև չուէնսուակներ նաւային մեծագոյն թափօր մը կազմելով սկսեցին գէպի Պէյուօ քաղել իրենց հետ ունենալով Պ. Նախագահն, գաղիական հիւրերն և այլ բարձրաստիճան անձեր։ Այդ թափօրին անցած առեն թնդանօթներու որոտ, նուազարանաց ձայնն ու ժողովրդի «Կեցցէ Գաղիա» ներու, «Կեցցէ Ամերիկա» ներու և «Կեցցէ Ազատու

թիւն» ներու աղաղակներն դեռ կը հնչեն ժողովրդի ականջներուն։

Կէս օրէ վերջ, ժամը երեքի ատեններն զրահաւորք շրջապատեցին զՊէյուօ։ Նախագահը, Ֆրանսայի ներկայացուցիչք, ծերակուտականք, նախարարք և բոլոր հրաւիրեալք բաղմեցան իրենց յատուկ տեղերն։ Հսկայ արձանն կեցած էր սոցա վերեն՝ եռագոյն մեծ դրօշակով մը ծածկուած։

Բիշ վերջ հանգիսի ամենէ կարեւոր մասն սկսեց։ Նախ աղօթք մը բրաւ պատուելի Ըսթօր, յետոյ Պ. տը Լէսէփս ատենախօսութիւն մը բրաւ՝ միշտ ծափահարութիւններու երեսէն ընդմիջելով զիւր խօսք։ Սուէզի հեղինակին յաջորդեց Պ. Էվէրթս ծերակուտական որոյ խօսքերէն վերջ Արձանին մերկացումն տեղի ունեցաւ, Պարթոլտի բացաւ Ազատութեան երեսն ժողովրդի առջև։ Թնդանօթ որոտագին տուին ազգային ողջոյնը։ Պ. Նախագահն ծափահարութիւններու ձայններով որք նաւահանգստին եղբրքը խմբուած անհուն բազմութեան մէջէն կը լսուէր, ոտքի ելաւ որ պաշտօնապէս ընդունեց մեծ յիշատակարանն։

Քանի մը ատենախօսութիւններէ յետոյ, վերջացաւ հանգիսն երեկոյեան մութով որն որ մօտեցած էր կնքել այդ նշանաւոր ու պատմական օրն որոյ յիշատակն թէ՛ Միացեալ Նահանգաց և թէ՛ Ֆրանսայի մէջ անմոռանալի պիտի մնայ, քանի կապրին այս մեծ ազգերն ու կեցած է այդ աննման արձանն։

Իւր տեսակին մէջ եզակի է Պարթոլտի այս հրաշակերտ։ Աշխարհիս ամենաբարձր արձաններն անգամ զածած են այս հրաշալիքի առջև։ Մուրիլի մէջ Պաւարիոյ արձանն 15,75 մէթր է, Ս. Կարոլոս Պորամիոյի արձանն՝ 22 մէթր, Փարիզի Վանտոմի սիւնն 44 մէթր, իսկ Ազատութեան Արձանի բարձրութիւնն 46 մէթր։ Սորա ցուցամասն է 2,45 մէթր։ Եզուն գը 0,55 մէթր երկայնութիւն ու 0,25՝ լայնութիւն ունի։ Աչքն է 0,65 մէթր լայն։ Բիշին երկայնութիւնն է 1,12 մէթր։ Գլխին բարձրութիւնն է 4,04 մէթր և որուն մէջ կրնան նստիլ 40 անձինք։ Ամբողջ արձանին ծանրութիւնն է 200,000 քիլօկրամ որոյ շինութեան համար ծախք եղած է աւելի քան մէկ միլիոն ֆրանք։ Ազատութիւնն շինուած է պղնձի կախուղ տախտակներով որք հաստատուած են երկաթի սիւներու վերայ։ Աս տախտակներու թանձրութիւնն է երկուք ու կէս հազարամիլի ու հաշիւ եղած է թէ Ազատութիւնն աւելի քան վեց դար կարող պիտի լինի հսկել Նիւ Եորքի նաւահանգստին վրայ։

ՄԻՋԱՏՔ

Քէկ իբր ուսումնական ժողովուրդ, ուսման և գիտութեանց այլ և այլ ճիւղերուն մէջ ետ մնացած ենք, սակայն ի մասնաւորի մի խիստ կարեւոր ու պիտանի ուսում գրեթէ հիմնովին անձանօթ է Հայ սակաւաթիւ գիտնոց, և որոց վերայ հազուադէպ գրութիւնք միայն հրատարակուած են Հայ Լրագրաց կամ պարբերական հրատարակութեանց մէջ: Այս ուսումն է միջատարանութիւն կամ կենդանաբանութիւն:

Մի դար առաջ, երբ միջատարանութիւնն և սորա հետ կապակցեալ ուսմանք ի մատուցութեան էին, սովորական էր ծաղր առնել սոյն ճիւղի մասնագէտը. իսկ այժմ, մասնաւոր դարուս վերջի քառորդին մէջ սորա կարեւորութիւնն շատ մեծ եղած է գործնականապէս, և ի նկատի առնելով մեջատներու ընդարձակ հաւաքումն, սեռի և տեսակի բաժանումն, զայնս ջնջելու համար հրապարակած միջոցներն և այլն կը տեսնենք որ միջատարանութիւնն այնպէս շահարէր եղած է երկրագործութեան որ նա է այժմ բնական պատմութեան նախնական ճիւղն, որոց հետեւած և զոր ուսումնասիրած են Ամերիկայի և Եւրոպոյի բազմաթիւ հանձարներ, ունանկ որ միջատարանութեան վերաբերեալ գրութիւնք խիստ ընդարձակ են այժմ և ընտիր ու պատուաւոր տեղ մը կը բռնեն գիտական հատորներու մէջ:

Միացեալ Նահանգաց երկրագործական տեսչի տարեկան տեղեկագիրն 1,500-ի չափ մասնագէտ միջատարաններ կը հաշուէ այս երկրին մէջ, ի բաց թողլով նոցա բազմաթիւ օգնականներն: Հինգ ընդարձակ ամսաթերթներ կը հրատարակուին այս նիւթիս վրայ: Թէ՛ նահանգային Իշխանութիւնք և Թէ՛ ընդհանուր Կառավարութիւնն ջանք ու ստակ չեն խնայած բնաւ բուսական ու կենդանական աշխարհը վնասող միջատից դէմ մաքսուելու ու նոցա գործած աւերումներն՝ ըստ կարելոյն կասեցնելու համար: Երբ կը տեսնենք միջատից գործած վնասներն աշխարհին ամէն կողմերէն, իրաւամբ կըսենք թէ «սոքա անպարտելի միապետական իշխանութիւն մը կը վարեն երկրագնդին ու իւր բնակչաց վրայ»: Թէ և սոքա խիստ փոքր ու կենդանաբաններէ զատ անշուարեւի այլոց, սակայն երբոր կը միանան, կ'աւերեն ամբողջ դաշտեր ու երկիրներ՝ սով, ժանտախտ և չուառութիւն բերելով մարդկային սերնդի վրայ:

Եթէ վերցունք յսօր սոյն արշաւող ան-

համար բանակաց զէմ մարդոց հնարած միջոցներն ու ազատ թողութիւն ասոնք յարձակելու մեր մարմինն, հանդերձին, կերակրոյն տոնց ու բնտանի անասնոց վրայ, յայնժամ անխուսափելի հետեւութիւնն պիտի լինի տեւական երկայն հիւանդութիւն, սով, աղքատութիւն և վերջապէս ջնջումն ամբողջ մարդկային սեռին երկրիս երեսին:

Լի են ասոնք օդի, ցամաքի և ջրոյ մէջ, տարուան բոլոր եղանակներուն: Կը վնասան պրեցեալ գոտիին տակ. հանգստութեամբ կապրին ի բեռն ու ներկայ են մեր տանց, պարտիզից, արտերու, այգեստաններու և անտառաց մէջ: Կը գտնենք զանոնք յաշխարհին բոսական. սերմի, արմատի, կեղևի, բուսոյ, կոկոնի, ոստի, տերևի, ծաղկի, պտղոյ և՛ ի մի բան՝ բուսական բոլոր գործարանաց մէջ ներկայ են ասոնք: Նոյկալի անհանգստութիւն կը պատճառեն մեզ և մանաւանդ մեր անձարակ ընտանի անասնոց: Կը յարձակին ձկանց ու թռչնոց վրայ՝ մահ պատճառելով: Իւրեանց տաղտկալից ներկայութիւն մեր տուններն յաճախ անբնակելի կընեն: Կը վնասեն մեր փայտեղէն կարասեաց ու թանգարանի մէջ պահեալ մատենից:

Ամենէ աղէտարէր միջատք կապրին ընդհանրապէս այն բուսեղինաց վրայ որք մարդուս կացութեան, էութեան ու հանգստութեան համար էական պայմաններ կ'նկատուին արդէն: Սակայն դժբախտաբար որչափ որ երկրագործութիւնն առաջ կը տարուի և բուսեղէնք, հնտեղէնք ու պտուղք որչափ կ'ազնուացուին, այնչափ կարծես միջատք կը բազմանան: Եւ այսօր երկրագործութեան մէջ այսչափ յառաջացած Ամերիկան կը կոչուի «տուն վնասակար միջատից»:

Օրը մօտ է սակայն յորում մարդկային հանձարը պիտի կարենայ ճակատիլ իւր այս ինքնակալ թշնամոյն դէմ՝ կասեցնելով նորա մեծամեծ աւերումներն արհեստական ու գործնական միջոցներով: Վերջին տարիներ թէ և ընտիր միջոցներ ու դեղորայք հնարուած են, սակայն դեռ գլխովին կատարելագործուած չեն:

Միջատք իւրեանց կեանքը կը պարտին՝ մեծաւ մասամբ՝ բուսական աշխարհի: Երկար և ուշիմ քննութեամբ գտնուած է թէ՛ միջին հաշուով՝ իւրաքանչիւր տեսակ բուսեղէն վեց տարբեր տեսակ միջատ թշնամիներ ունի: Ասկէ 15 տարի առաջ Տր. Փէքըրթնըր, նշանաւոր ամերիկայի միջատաբանը ատենախօսութեան մը մէջ այսպէս կըսէր «Կրնայի հաշուել 50-է աւելի միջատներու տեսակներ որք հնտեղէններն կը վնասեն. 30 լաւ նկարագրեալ միջատներ որք կորուստ կը պատճա-

ունն պարտիզի բուսեղինաց: 50 տեսակներ
կը գտնուին խաղողի օրթին վերայ. ամէն
տարի 75 տեսակներ կարչաւեն մեր խճորե-
նիններն աւերելու համար և այոջափ տեսակ-
ներ կը գտնուին սալորի, տանձի, դեղձի և
կեռասի ծառերուն վերայ. կաղինն ունի 50,
ընկոյզին՝ 75 ու մայրին աւելի քան 100 տե-
սակ միջատներ ընդ միշտ »:

Սակայն յիշեալ թիւն կրկնապատկուած
է այժմ. այժմեան միջատարանք կը հաշուեն
175 տեսակներ լոկ խնճորենին վնասող:

Ա. Գ. ԱՍՏԻԿԵԱՆ

ԴՕՐՆԷԼ ԻԻՆԻՎԵՐՍ.

ԱԹՀԱՔԱ, Ն. ԵՈՐՔ

Կ. ՔԼԻՎԵԼԵՆՏ

ՄԵՐ ՍՅՅԻՄԵՍՆ ՆԱԽԱԳԱՀՆ ՈՒ ՌԱՄ-

ԿԱՎԱՐԱԿԱՆՍՅ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ

ԸՆՏՐԵԼԻՆ

Կրօվըր Քլիվելընտ ծնած է 1857 մարտ
18ին ի Քալափէլ որ կ'գտնուի Նիւ Ճէր-
զի նահանգի Էսսէքս գաւառին մէջ. իր հայրն
էր երէցական պատուելի մը. Բիշար Ֆ. Քլի-
վելընտ որ անգլիական սերնդի կը վերաբե-
րէր, իսկ իւր մայրն էր իռլանտական սերնդէ
սերեալ Պալթիմորցի վաճառականի մը աղջիկն
որոյ հետ ամուսնացաւ յիշեալ պատուելին
1829 թուականին մէջ:

Կրօվըր զիւր նախնական կրթութիւնն
առաւ ի Ֆէյլփփիլ և ի Քլինթըն (Ն. Ե.).
Դեռ տառն և եօթն տարեկան, տպագոյ նա-
խագահն Նիւ Եորք քաղաքին մէջ գտնուող
կոյրերու վարժարանին օգնական դաստառու
անուանուեցաւ: 1855-ին Պուֆֆալօ գնաց,
հոն Բօկըրս, Պրաւն և Բօկըրս անուն փաստա-
րանից ընկերութեան գրասենեկին մէջ պաշ-
տօն մը ձեռք անցուց, չորսթական չորս առ-
ւար վարձքով, ուր սկսեցաւ օրէնք ուսանիլ:
1859-ին օրէնսգէտներու հրապարակն իջաւ:
1863 յուլիսի միկէն սկսեալ երիտասարդն
Քլիվելընտ երեք տարիի համար Էրի գաւա-
ռին ընդհանուր դատախազութեան օգնակա-
նի պաշտօնն վարել սկսեց, որմէ վերջ նոյն
իշխանութեան մէջ մի ուրիշ կարեւոր պաշտօն
ստացաւ զոր վարեց երեք տարի: Այս պաշ-
տօնն վերջանալէ յետոյ Քլիվելընտ եկաւ

փաստաբանութիւն ընելու. և այն ատեններն
էր որ կազմուեցաւ Պասս, Քլիվելընտ և Բօ-
կըրս փաստաբանական ընկերութիւնն: Պ.
Կրօվըր քիչ ատենէ վերջ մեծ համբաւ հա-
նեց Նիւ Եորքի մէջ իբր յաջողակ փաստա-
բան:

Բաւական ժամանակ անցնելէ վերջ՝ 81ին
Պ. Քլիվելընտ Պըֆլօ քաղաքի քաղաքապետն
անուանուեցաւ, որուն թէ ուսմկավարականք
և թէ Հանրավարական կուսակցութիւնըն
քուէ տուին անխորի: 1882-ի սեպտեմբերին

ԿՐՕՎԵՐ ՔԼԻՎԵԼԵՆՏ

Նիւ Եորք նահանգի Ռամկավարականաց ընդ-
հանուր ժողովն ի Սիրակըս նահանգապետա-
կան ընտրելի անուանեց զԿրօվըր և ընտրու-
թեան ատեն մեծամասնութեան քուէն ստա-
ցաւ: Սակայն դեռ աւելի բարձր պաշտօն
մը պահուած էր այդ արժանաւոր անձին:
Երկու տարի վերջ, 1884 յուլիսի 11-ին Ռամ-
կավարականաց Շիքակոյի ազգային ընդհա-
նուր ժողովոյ երկրորդ քուէարկութեամբ նա
խագահական ընտրելի անուանուեցաւ: Յա-
ջորդ նոյեմբերին, ինչպէս գիտէ ամէն ոք,
Պ. Քլիվելընտ բարձրացաւ բարձրագոյն պաշ-
տօնին՝ Պ. Պլէյնէ 69,806 ժողովրդական աւելի
քուէներ ստանալով:

ԱՐԵՂԱԿԻ գաղղ չարթուան թիւը
կը պաշտօնակէ ընտրի յօդուած մը պատ-
կերով հանդերձ:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՆԻ ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բերկրութեամբ կը ծանուցանենք թէ արքունի նախկին ճարտարագետ Վսմ. Սարգիս Պէյ Պալեան, որ իր ութ տարիէ հետէ Թրանսա կը բնակէր, Կ. Պոլիս վերադառնալու համար կոյսերական բարեհաճութեան արժանացած լինելով, երեկ Մէսաթրիի Նիէմէն շոգենաւով Մարսիլայէն մայրաքաղաքս ժամանեց:

Զնքուշի վանահայր Արթ. Տ. Մինաս վարդապետ յունիս 5 ամսաթուով հեռագիր մը ուղղած է ի Պատրիարքարան՝ ծանուցանելով թէ վիճակին Ասիշ գիւղի ժողովուրդը արամազիր է խմելուն սյուր գաղթել:

Սոյն խնդրոյն համար մայրաքաղաքս գտնաւով 300 հոգւոյ չափ Զնքուշի աղ-գայինք՝ երեկ բազմատորաքիր հանրագրութեամբ ի Պատրիարքարան դիմելով, Գեր. Պատր. Փոխանորդ Հօր ներկայացան իրենց վիճակին դարման խնդրելու:

Գեր. Փոխանորդ Հայրն զժողովուրդն հայրաբար յորդորեց և մխիթարեց, և Ս. Պատրիարքի հրամանաւ՝ հեռագիր մ'ուղղեց ի Զնքուշ, որով կը յուսադրէ զՍրթ. Մինաս վարդապետն, զեկուցանելով միանգամայն թէ ժողովրդեան խնդիրն ընդ փոյթ պիտի ներկայացուի ի Բ. Դուռն յատուկ թաղրիրով մը:

(Արեւելք)

Ամերիկայի մէջ յառաջիկայ տարեգլխէն սկսեալ հոյերէն մի պատկերազարդ ամսաթերթ պիտի սկսի հրատարակուիլ մի քանի պարոններու ծախիւք: Մանրամասնութիւնք պիտի ծանուցուին ժամանակին:

Տեղւոյս բնակիչներէն Տիար Արամ Բրուսեան օրինակ մը ԱՐԵՎԻԿ նուիրած է Մեծ. Դէորդ. Էֆ. Կ. Սսկերճեանի անօրինութեան տակ գտնուած Եղեմիոյ Ռուրինեան վարժալանին:

Պ. Ըսթոքոլմի, ծերակուտականն կը պնդէ թէ Զօր. Հարրիսըն պիտի բազմի Նախագահական տիտի վիւայ և առ այս գրաւի դրած է իր 56,000 տոլար արժող ձին:

— Ըօն վանակրքը միակ անձն է այս երկրի մէջ որ իր կեանք ամենամեծ դուժարի մը, մէկ միւրն տոլարի ապահովագրութեան դրած է:

— Միլթօրթի վ. Ա. Լիման անուն մէկը աշխարհիս ամենափոքր շոգեչարժ մեքենան շինել ձեռնարկած է: Բոլոր գործիքն արծաթէս տալարնոցով մը պիտի շինուի: Սորա կաթսան պիտի կրնայ պարունակել ութն կաթիլ ջուր: չորս կաթիլն կրնայ գործիքն վաղցնել բաւական ատեն: Բոլոր մեքենան պիտի կրնայ դրուիլ մէկ ութերորդ մասնաչափ բարձրութիւն ունեցող ապակեայ ծածկոյիմը տակ: ու դորա ինչ ինչ մանր մասերն խոշորացոյցով միայն պիտի կրնան երևնալ:

— Նիւ Եորքի առողջապահական յանձնաժողովն Մըլլրի փողոցին մէջ տուներ դրած է հարիւրաւոր խաւացի բնակիչներով լցուած: Սենեկի մը միջ գտնուած է 50 բնակիչներ, ուրիշ մը՝ 76 անձերով և ուրիշներ ի կարգին, ամէն անմաքութեան ու աղտերու մէջ:

— Շիքակոյի Հանրապետական աղային ընդհանուր ժողովն 56,800 տոլարի նստած է նոյն կուսակցութեան վրայ:

— Պէլլինէն խուզարկու խուճի մը կը պատրաստուի Էմին Պէյը փնտռելու երթալ:

— Շիքակոյի մէջ անցեալ օր քանի մը քաղաքացիներ յեղափոխական մը բռնած ու հագուստներն ազատութեան դրօշակին երեք գոյներովն ներկած ու թողուցած են զայն քաղաքի մեծ փողոցներու մէկին մէջ:

— Վայրաչաժի Մեքենագործոց Եղրոյրութիւնն յառաջիկայ օգոստոսի 17-ին իրենց միութեան 23րդ աստիճանին կը տօնեն ի Տէթրուա, Միշ. ուր հաստատուեցաւ յիշեալ Եղրոյրութիւնն:

Շարժում մէջ Պրան անուն բազմակին մը ձերբակալուեցաւ ի Շիքակո, որ Միչիկան Նահանգին մէջ միայն 17 հատ կ'ընեն ունի եղեր որոց իւրաքանչիւրին հետ երկու շաբաթէ աւելի չէ ստլրած: Պրանի օրինաւոր ամուսինն կապրի իր չորս զաւակներովն ի Ռօչէթըր, Ն. Ե.:

— 1864-ին պատրաստուած անգլիան 10 սէնթիոց չի գործածուած նամակադրոշմի մը այժմեան գինն է հինգ տոլար:

— Անցեալ 1887 թուականին Միացեալ Նահանգաց մէջ 2,535 ռպանութիւններ գործընուած են, որ ըսել է օրական իւր եօթն քստմեկի ոճիր:

— 87-ի յաւելարէն մինչ նոյեմբեր վերջ Միութեան նահանգաց շոգեկառքներու երեսնէն 1286 անձեր փաստուած են, որոց 581 ը մեռած ու մնացեալներն վերադարձուելով ազատած են: 1877-ի ամբողջ տարւոյն մէջ այս կերպիւ փաստուողներու թիւն էր 891 որոց 214 ը միայն մեռած էր:

— Չարքութեան վերջերս կը հեռագրեն թէ Փարքըր անուն սեւամորթն քանի մը ամիսներ առաջ երազին մէջ կը տեսնէ թէ քիչ ատենէ վերջ ձերմկիլ պիտի սկսի: Ոչ ոք կարեւորութիւն կու տայ Փարքըրի երազին, սակայն Չ ամիսէ վերջ սեւ ձեռքերն ձերմկիլ կսկսին և քիչ ատենէ վերջ մարմնոյ բոլոր սեռութիւնն կանհետանայ, բայց առողջութիւնն ալ տկարանալ կսկսի, անանկ որ յիշեալն դժգոհ է այժմ ձերմկած լինելուն համար, ինչ որ ուրախութիւն կը պատճառէր առաջ:

— Երիտասարդն ինչ է ստակն ճշմարիտ սիրոյ առջև:

— Օրիորդն իցէ թէ չըջառգեստս պատրաստող դերձակն ստակի փոխարէն այս զգացումն ընդունէր:

— Նիւ Եորքի գերման թերթ մը կը պատմէ թէ Ալպէր, Վիլիլմ և Թէոտոր անուն երեք եղբայրներ այնչափ կ'նմանին եղբր իրարու որ իրենց տէրը, Պառն վօն Հօշէնպրէցը զանոնք իրարու հետ չի շփոթելու համար, պիտեանին ու մորուքին երեք տարբեր տեսակ կտրել տուած է:

— Սա հանձներն ուր կերթան ձմեռը:

— Չեմ գիտեր. բայց կը փախաքիմ որ ամառն ալ երթային հոն, ուր ձմեռն կանցունեն:

— ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ —

Կ. ՊՈԼԻՍ — Տ. Յ. Ն. Աւեգալի Բ. հմրն սպառած է. երբ նորէն տպագրենք կ'ստանաք օրինակ մը:

Նիկոմիտիա — Տ. Յ. Հ. Յ. Նոյնպէս:

Ա.ԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ — Տ. Ս. Յ. Ք. Ջերառաջարկածը կրողունք: Հաճեցէք ընդ փոյթ իմացնել թէ քանի օրինակ պարտինք զրկել ձեզ: Մեզ դրամ զրկելու լաւագոյն կերպը Մանտա փօսմն է. կրնաք նաեւ զրկել եւրպական թղթագրամ, գաղիական նամակագրոյմ կամ Լոնտոնի վրայ քաջուած փոխանակագիրներ:

Կ. ՊՈԼԻՍ — Տ. Յ. Փ. Կը պարտիք Տ. Բ. յանձնել հաճեցէք զայն «Արեւելք»-ի պատուարժան վարչութեան:

Նիւ Եորք — Տ. Ա. Պ. Նամակնիդ առինք. ձեր խնդրածն զալ չարթու կը զրկենք: Նեւ Լեցէք քիչ մը ու չացնելուս համար:

ՄԻ ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Կ. Պօլսէն բարեկամ մը հետեւալ խնդիրն կառաջարկէ Շաբաթաթերթիս ընթերցողաց:

Ժամը 12-ին ժամացոյցին վայրկեան և ժամ ցուցնող սլաքներն իրարու վրայ են. ժամը քանիի՞ն երկվայրկեան ցուցնող սլաքը՝ ժամ ու վայրկեան ցուցնող սլաքներու կազմած անկիւնը երկու հաւասար մասերու կը բաժնէ:

ՄԱՍԻՍ ամսաթերթի երկրորդ թիւն կը պարունակէ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Բացումն ազգ. ժողովոյ. — Ընտրութիւն Մայր Դիւանի. — Թրեաքեան Էֆէնտի. — Խնդիր պատրիարքութեան Երուսաղէմի. — Հրաժարական Սիմօն պէյի. — Խմբակ և իւր դերութիւն:

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ գիտական տեսութեամբ.

Յ. ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ՆՇՄԱՐՔ — Սէր, սահմանիչ սիրոյ.

ՔԵՐԹՈՒԱՄ — Ֆիզիգա Պօղոս վարժապետ ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ԱՏԵՆՆԵՐԸ — Կատակերգութիւն:

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ ՄԱՆԿԱՆՅԻ Է. հատորի 10րդ տեսարն կը պարունակէ

Խրթին հարցում. — Մանուկն որ լայ. — Քանն տարի բանտ մնալէն ետքը ազատութիւն գտնողն. — Յիշատակ մը. — Սրտածօն (բանաստեղծութիւն). — Ձատկական վէպ մը Բարոյական առածներ. — Առողջաբանութիւն. — Համառօտ տեղագրութիւն Երուսաղէմի և սրբազան տեղեաց. — Անմահութեան ըմպելին. — Խորհրդաւոր մատը. — Խնդիրք Բուրաստանի:

ԱԶԴ

Իրենց բաժանորդագիրներն տակաւին չի վճարող բաժանորդներէ կը խնդրուի զոյնս անյազաղ հասցունել մեզ ի դիւրութիւն:

Մ Ա Ս Ի Ս
Ա Մ Ս Ա Թ Ե Ր Թ
Ա.Զ.Գ.Ա.ՅԻՆ, ԳԱՂ Ա.Բ.Ա.ԿԱՆ
 ԵՒ
ԳԻՏԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն ամսոյ սկիզբէն. բաժանորդագրութեան գինն է թէ Պոլսոյ և թէ դաւառաց համար տարեկան մէկ քառորդ ոսկի — ձեռքէ կը ծախուի հատը 40 փարայի:

ՄԱՍԻՍԻ Բաժանորդագրուիլ ուղղանձինք պարտին դիմել «Մասիս» ի խմբագրութեան Ղալաթիա, Նորատունկեան խան Կոստանդնուպոլիս

ՆԵՐՍԵՍԻ ԵՒ ԱԼԻՇԱՆԻ

Պատկերներն պատրաստել տուած ենք ընտիր Թանճրաքարտի վրայ թէ « ալալիւմի » մէջ դրուելու և թէ առանձին շրջանակաւ պատէն կախելու սովորական մեծութեամբ: Առաջիններու իւրաքանչիւրն կարժէ 3 սէնթ, իսկ մեծերու հատը 10 սէնթ: Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է: Գներն կանխիկ: Տեղական նամակադրով կընդունինք:

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԼՐԱԴՐԱՅ ԹԱՅՄԱՋ Ն

Մ Շ Ա Կ

Կ' ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԻ ՇԱԲԱԹԸ Յ ԱՆԴԱՄ

Տարեկան գինն է 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռ. Բաժանորդագրուիլ ուզող ամերիկեան Հայք կը հրաւիրուին դիմել Արեգակի խմբագրութեան՝ անձամբ կամ նամակաւ:

“ՄՇԱԿ” ԿԱՐԴԱՑԻՔ

Տէր—Խմբագիր

Հ. ԿԿԻՆԵԱՆ

ՅՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՎԵԼ ԼՐԱԴՐԱՅ

ԱՐԵՎԵԼ

ՁԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

— ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ամերիկացի համար տարեկան 2 ու կէս տուր, վեցամսեայ 1 ու կէս տուր: Թուրքացի համար տարեկան 2 ու կէս մէկտ, վեցամսեայ 1 ու կէս մէկտ: Եւրոպայի և այլ երկիրներու համար տարեկան 12 ֆր., վեցամսեայ 7 ֆր.

Գուրա զբերած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Բաժանորդագրանքն կ'ԱՆԻԹԻՎ զՏարեկ և և Ձի հրատարակուած նամակ ևն. ետ չի ալուիր: Ծանուցումներ կ'ընդունուին հոյսերէն, անդ զխորհն ու գաղխարհն լեզուներով:

— ԳՈՐԾԱԿԱԼ ՈՒԹԻՒՆՔ —

Կոստանդնուպոլիս	Պատուարժան վարչութիւն «Արեւելք» ի
Զմիւռնիա	Տ. Յ. Փաթաղեան և վահան Անասեան
Իսկէնդէր	Տ. Գեղամ Տ. Գրիգորեան
Սամուն և Տրապիզոն	Տ. Մինչեան Գիւրգենեան
Ատանա	Տ. Պետրոս Ուրֆալեան
Տիգրանակերտ	Արժ. Տ. Յովհ. Գէն. Պապատարեան
Նիւ Եղթ	Տ. Յակոբ Իսկեան
Ճէրզի Սելթի	Տ. Համբարձում Ժամեան
Ուսթըր	Տ. Ե. Թորոսեան

Հասցէ

To the Editor of The ARÉKAG, Stirling, (Morris Co.) N. J. U.S. America.